

АНОТАЦІЯ

Ян Чжеюй. Концертні форми в духовій музиці композиторів Китаю ХХ–ХХІ століть. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проекту на здобуття творчого ступеня доктора мистецтв за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»). – Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Міністерство культури та інформаційної політики України, Київ, 2023.

Зміст анотації

Мета наукового обґрунтування творчого мистецького проекту – знайти закономірність розвитку концертних форм для духових інструментів китайських композиторів ХХ–ХХІ ст., спираючись та історико-культурні умови та тенденції сьогодення. У ході роботи показано історичний зріз розвитку професійної музики Китаю та визначена роль і функції духових інструментів, охарактеризовано національні духові інструменти: походження, генетико-типологічні зв'язки з інструментами сусідніх та європейських країн, розглянуто умови розвитку духових інструментів в освітньому процесі та концертній практиці на різних історичних етапах, проаналізовано еволюцію оркестрової музики Китаю з погляду складу оркестрів, їх функції, розповсюдження в різних регіонах країни, особливої ролі духових інструментів, надано характеристику творчості визначних композиторів та виконавців в галузі інструментальної духової музики, простежено еволюцію концертних форм в професійній китайській музиці в цілому, охарактеризовано творчість Ху Біцзіна, Цигана Ченя, Ціня Венченя, Мей-Мі Лан, Чу Ванхуа – авторів етапних творів в жанрі концерта для дерев'яних духових інструментів, які вплинули на його розвиток, концертні твори для саксофона соло інших жанрів композиторів Чена Ганата та Хе Чжаньхао, Сюя Ліна, Лю Тіешаня та Мао Юаня, Лу Шухуа, Чжао Цзіпіна, Вана Гуанміна, окреслено основні інтонаційно-тематичні особливості обраних концертів для дерев'яних духових інструментів, визначено основні риси творчих портретів Чже Чена, Жана-Луї Капезалі, Чжан Цяньюань, Мей-Мі Лан, Джозефа Лалло, Чжен Ян – виконавців обраних творів

Концертні форми в професійній китайській музиці розвивались з часів імператорської династії Ся (III тис. до н. е.), мали розгалужену систему відповідно своїх функцій (церемоніальні, військові, родинно-побутові, розважальні, прикладні). В них використовувались інструменти в різних комбінаціях, окремо збирались музиканти, які грали тільки на духових та ударних інструментах. Поштовхом в розвитку ансамблево-оркестрового

музикування стали інтеграційні процеси (в галузі культури, освіти, духовно-релігійного життя та ін.), починаючи з кінця XVIII ст. Іноземні музиканти збирали та очолювали оркестри, розвивали музичну освіту в місіонерських осередках.

XX століття в розвитку інструментальної музики в Китаї принесло декілька кардинальних змін: на початку спостерігається демократизація суспільства, прагнення до змін (рух «4 травня»), відкриваються перші музичні заклади в Пекіні та Шанхаї, з'являються інструментальні твори, які наслідують новітні мистецькі тенденції. Перші концерти для сольних інструментів (для скрипки) були написані в середині століття. 60-ті роки під гаслами Культурної революції насунулись регресивні процеси, які уповільнили розвиток інструментальної музики: західний вплив вважався злочинним (тому багато діячів мистецтва були репресованими), партія та уряд підтримували тільки народну (та псевдонародну) культуру. Інструментальні жанри могли розвиватись в рамках музично-сценічних (пекінська опера) або як музикування на народних інструментах. В цей час композитори, які прагнули розвитку, досліджували фольклор різних регіонів, що стало особливістю музичної мови їх творів.

Нове життя та розвиток великих інструментальних (концертних) форм пов'язане з політикою «відкритості» кінця 70-х років. Саме тоді розпочався етап в жанровому та стилевому оновленні у творах китайських композиторів. Перший концерт для духового інструменту був написаний у 1981 році (концерт для кларнета з оркестром «Звуки Паміру» Ху Біцзіна), який став відправною точкою в розвитку нового жанру.

В подальшому спостерігається розширення сольного інструментарію, в тому числі за рахунок народних інструментів (у 1996 році Цінгь Венчень написав концерт для сони з оркестром «Поклик Фенікса»). Перший гобойний концерт «Extase» Цигана Ченя (який існує в чотирьох варіантах інструментовки) був написаний у 1995 році та виконується такими відомими гобоїстами як Чже Чен, Жан-Луї Капезалі, Ітцель Мендес Мартінес. У XXI столітті концертні форми для духових інструментів стають популярними серед композиторів та виконавців. Концерт для саксофона альт з оркестром Чу Ванхуа (2013) увійшов в репертуар багатьох відомих виконавців (найвідомішим його популяризатором є австралійський саксофоніст Джозеф Лалло). Композитор та виконавиця Мей-Мі Лан в концерті для кларнета, струнного оркестру, арфи та ударних (2003) експериментує з різними стилями та видами сучасного музичного мистецтва. Виконавці на автентичних інструментах Чжан Цяньюань (сона) та Чжен Ян (шен) виконують концертні твори (концерт для сони з оркестром «Поклик Фенікса» та концерт для шена з

оркестром «Хмарна річка» Ціня Венчєня) на міжнародних фестивалях та різних концертних майданчиках.

Стильовою особливістю концертів для духових інструментів є поєднання європейських норм формотворення в умовах сучасних технік композиції з фольклорними елементами (мелос, характерна звукообразність, лад) та філософсько-міфологічним змістом традиційної китайської культури в цілому.

Ключові слова: інструментальний концерт, жанр, китайська традиційна музика, професійна китайське музичне мистецтво, симфонічний оркестр, інструментальне виконавство.

SUMMARY

Yan Zheyu. Concert forms for wind instruments in music of Chinese composers of the 20th–21st centuries. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscip.

Scientific substantiation for obtaining the educational and creative degree of Doctor of Arts in the specialty 025 «Musical Art». – Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. Kyiv, 2023.

Abstract content

The aim of the scientific substantiation of the art project is to find the regularity of the development of the concert forms for wind instruments by Chinese composers of the 20th-21st centuries, which are based on the historical and cultural conditions and trends of today. The historical section of the development of professional music in China is shown, the role and functions of wind instruments are defined, national wind instruments are characterized (origin, genetic-typological connections with the instruments of neighboring and European countries), the conditions of the development of wind instruments in the educational process and concert practice at different historical stages considered, the evolution of orchestral music in China was analyzed from the point of view of the composition of orchestras, their functions, distribution in different regions of the country, the special role of wind instruments, a description of the work of prominent composers and performers is given in instrumental wind music, the evolution of concert forms in professional Chinese music is traced as a whole, musical creativity Hu Bijin, Qigang Chen, Qin Wencheng, Mei-Mi Lan, Chu Wanghua (who are the authors of milestone works in the genre of the concerto for woodwind instruments that influenced its development) is characterized, concert pieces for solo saxophone of other genres by composers Chen Gang and He Zhanhao, Xu Ling, Liu Tieshan and Mao Yuan, Lu Shuhua, Zhao Jiping, Wang Guangming, the main intonation and thematic features

of selected concerts for woodwind instruments are outlined, main features of creative portraits of the performers (Zhe Chen, Jean-Louis Capezzali, Zhang Qianyuan, Mei-Mi Lan, Joseph Lallo, Zheng Yang) are defined.

The concert forms in professional Chinese music developed from the time of the Xia imperial dynasty (III millennium BC), had a branched system according to their functions (ceremonial, military, family, entertainment, applied). They used instruments in various combinations, some musicians played only wind and percussion instruments. Integration processes (in the fields of culture, education, spiritual and religious life, etc.), starting from the end of the 18th century, gave impetus to the development of ensemble-orchestral performing. Foreign musicians founded and led orchestras, developed musical education in missionary centers.

The 20th century brought several radical changes in the development of instrumental music in China: at the beginning, there was a democratization of society, a desire for change («Youth Day»), the opening of the first music institutions in Beijing and Shanghai, the appearance of instrumental works that followed the modern artistic trends. The first concertos for solo instruments (for violin) were written in the middle of the century. In the 1960s, under the slogans of the Cultural Revolution, regressive processes set in that slowed down the development of instrumental music: Western influence was considered unlegak (therefore many artists were repressed), the party and government supported only folk (and pseudo-folk). Instrumental genres could develop only in musical and scenic (Jingxi) works or as a performance on folk instruments. At that time, composers who sought development researched the folklore of different regions, which became a feature of the musical language of their works.

The new life and development of the majore instrumental (concert) forms were associated with the «openness» policy of the late 70s. Then began the stage of genre and style renewal in the works of Chinese composers. The first concerto for a wind instrument was written in 1981 (clarinet concerto «Sounds of the Pamirs» by Hu Bijin), which marked the beginning of the development of a new genre.

Later, there is an expansion of solo instruments, including folk instruments (Qin Wenchen wrote a concerto for souna «Call of the Phoenix» and orchestra in 1996). The first oboe concerto «Extase» by Qigang Chen (which exists in four instrumental versions) was written in 1995 and performed by such famous oboists as Zhe Chen, Jean-Louis Capezzali, Itzel Méndez Martínez. In the 21st century, concert forms for wind instruments are becoming popular among composers and performers. Concerto for alto saxophone with orchestra Chu Wanghua (2013) has entered the repertoire of many famous performers (the most famous popularizer of it is the Australian saxophonist Joseph Lallo). Composer and performer Mei-Mi Lan experiments with different styles and types of contemporary music in her Concerto

for Clarinet, String Orchestra, Harp and Percussion (2003). Performers on authentic instruments Zhang Qianyuan (souna) and Zheng Yang (sheng) plays the pieces (Concerto for souna and orchestra «Call of the Phoenix», Concerto for sheng and orchestra «Cloud River» by Qin Wencheng) at the international festivals and differend concert stages.

A stylistic feature of concerts for wind instruments is the combination of European standards of form-building in the conditions of modern composition techniques with folklore elements (melos, characteristic sound imagery, mode) and the philosophical and mythological content of traditional Chinese culture as a whole.

Key words: instrumental concert, genre, Chinese traditional music, professional Chinese music, symphony orchestra, instrumental performance.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Статті у наукових виданнях

1. Ян Чжеюй. Формування та розвиток жанру інструментального концерту для дерев'яних духових інструментів в китайській музиці. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Гельветика, 2022. Вип. 53. Т. 2. С. 132–137.
2. Ян Чжеюй. Роль «іноземного» кларнета в становленні професійної духової музики Китаю. *Fine Art and Culture Studies* : науковий журнал Волинського Національного університету імені Лесі Українки. Рівне : Гельветика, 2022. Вип. 4. С. 101–106.

Матеріали міжнародних та всеукраїнських конференцій

1. Ян Чжеюй. Концерт для кларнету з оркестром «Звуки Паміру» Ху Біцзіна як перший зразок творчості китайських композиторів в жанрі духового концерту. *Modern Aspects of modernization of Science: Status, Problems, Development Trends* : Materials of the 24th International Scientific and Practical Conference. Aarhus : Publishing Group «Scientific Perspectives», 2022. С. 145–149.
2. Ян Чжеюй. Вплив європейської музичної педагогіки на формування та розвиток школи гри на кларнеті та саксофоні в Китаї. *Україна і світ. Імена та події в педагогічній і культурно-мистецькій думці (до 270-річчя Дмитра Бортнянського* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2022. С. 101–105.

3. Ян Чжеюй. Китайсько-європейські інтеграційні процеси у розвитку професійної музичної культури країни. *Наука в контексті глобальної трансформації суспільства* : матеріали науково-практичної конференції. Одеса : Молодий вчений, 2022. С. 21–23.
4. Ян Чжеюй. Суспільно-політичні умови у розвитку музичного мистецтва та освіти Китаю ХХ століття. *Молода музикологія – 2022: наука і практика* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих вчених. Київ : КНУКіМ, 2022. С. 269–272.
5. Ян Чжеюй. Китайські національні інструменти у творчості Ціня Венчєня. Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях. Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Київ : НМАУ імені П.І. Чайковського, 2022. С. 347–352.

Інформація про апробацію результатів дослідження

1. Yan Zheyu. Influence of the military-political situation of the mid-twentieth century on the development of musical art in China. *Between bestiality and heroism – human, society, culture and technology in the face of challenges and threats of war*. International Interdisciplinary Scientific Conference programme. Zielona Góra, September, 22–25, 2022.
2. Ян Чжеюй. Формування та розвиток школи гри на кларнеті та саксофоні в Китаї. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства*. Програма Восьмої Міжнародної конференції молодих вчених та студентів Одеса, 14–15 жовтня 2022 р.
3. Ян Чжеюй. Композиторсько-виконавські особливості концерту для саксофона альту Чу Ванхуа як першого зразка даного жанру в Китайській музиці. *Музичний твір як мистецько-комунікативний феномен*. Програма XVI міжвузівської студентсько-аспірантської науково-практичної конференції. Дніпро, 17–18 жовтня, 2022 р.
4. Ян Чжеюй. Вплив європейської музичної педагогіки на формування та розвиток школи гри на кларнеті та саксофоні в Китаї. *Україна і світ. Імена та події в педагогічній і культурно-мистецькій думці (до 270-річчя Дмитра Бортнянського)*. Програма Всеукраїнської науково-практичної конференції. Глухів, 28 жовтня 2022 р.
5. Ян Чжеюй. Китайські національні інструменти у творчості Ціня Венчєня. Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях. Програма Шостої Міжнародної науково-практичної конференції. Київ. 3–4 листопада 2022 р.